

МИТНА ЕКСПЕРТИЗА, ЇЇ ВИДИ, ОЗНАКИ ТА ПРОЦЕДУРА ПРИЗНАЧЕННЯ

Калусенко А.О., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник: канд. юр. наук., доцент **І.П. Петрова**
Державний податковий університет

В Україні проведення митних експертиз товарів є складовою процедури митного контролю. Проведення митних експертиз товарів, що переміщуються через митний кордон України спрямоване, насамперед, на забезпечення національної та митної безпеки держави, недопущення потрапляння на внутрішній ринок України неякісних товарів, забезпечення фінансової безпеки України.

Серед основних складових митного контролю в різноманітних його проявах є митна експертиза. Часто виникає ситуація, коли потрібно визначити відповідність митної вартості, зазначеної в декларації фактичним показникам об'єкта, визначити хімічний та технічний склад тощо. Тому в практиці Державної митної служби України (Держмитслужба) до проведення досліджень та експертиз залучаються спеціальні підрозділи. З огляду на непересічну роль митної експертизи у сфері захисту державних інтересів, виникає необхідність в уточненні її змістового та функціонального наповнення, конкретизації різновидів [1].

Слід зазначити, що в чинному Митному кодексі України (МКУ) [2] термін «митна експертиза» не міститься, а замість нього вживається термін «дослідження» (аналіз, експертиза). Так, ч. 1 ст. 23-1 МКУ встановлено, що у разі класифікації та визначення походження товарів обов'язкове проведення досліджень (аналізів, експертизи) для прийняття рішень про обов'язковість інформації для проб (зразків) відповідних товарів митний орган має право призначити відповідну експертизу (аналіз, огляд) за умови попередньої згоди підприємства.

У разі відсутності згоди підприємства на проведення дослідження (аналізу, експертизи) проб (зразків) товарів митний орган приймає рішення щодо зобов'язуючої інформації з урахуванням наявних у нього документів та/або інформації або приймає рішення про відмову в наданні рішення щодо зобов'язуючої інформації [3].

Під час здійснення митних експертиз вирішується ряд завдань фінансового, контрольного, економічного, кримінально-статистичного та охоронного характеру. Предметом митних експертиз є товари, що переміщуються через митний кордон, а також зразки товарів, відібрані для митних експертиз.

Видова класифікація митної експертизи охоплює найважливіші напрямки дослідження матеріалів та речовин. Серед них виділяють: хімічні, класифікаційні, матеріалознавчі, товарознавчі, гемологічні, технічні експертизи документів, експертизи на віднесення об'єктів до списків, які контролюються, інші, якщо необхідно [4].

Для митних експертиз характерні такі ознаки:

- комплексне науково-практичне дослідження складу, властивостей, характеристик певного товару або його складових, що має місце в процесі здійснення митного контролю товарів;

- за результатами проведення митних експертиз одержують достатню інформацію про такий товар з метою його ідентифікації та верифікації;

- кінцевою метою проведення митних експертиз в вузькому розумінні є захист внутрішнього ринку від потрапляння неякісних товарів на нього, а в широкому розумінні – забезпечення митної, національної, економічної та фінансової безпеки в державі та захист державних митних інтересів України.

Відповідно до ст. 515 Митного кодексу України експертиза призначається, якщо для з'ясування питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою.

Експертиза проводиться експертами спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. Особа, щодо якої порушено зазначену справу, має право на проведення за її рахунок незалежної експертизи [5].

Порядок призначення експертизи та одержання проб та зразків для проведення експертизи врегульовані статтями 516 і 517 Митного кодексу України.

Дослідження (аналіз, експертиза) проб (зразків) проводиться відповідно до ст. 357 Митного кодексу України протягом 10 днів після їх надходження до спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень чи його відокремленого підрозділу або іншої експертної установи (організації). У разі потреби цей строк може бути продовжено за рішенням керівника спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень, але не більше ніж на 20 днів [6].

Поставлені перед експертом питання та його висновок не повинні виходити за межі спеціальних знань експерта. Експерт надає висновок у письмовій формі від свого імені. У висновку викладаються суть проведеної ним експертизи та обґрунтування відповіді на поставлені запитання.

За результатами проведених досліджень (аналізів, експертиз) експерт готує висновок за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

У висновку про результати дослідження (аналізу, експертизи) зазначаються: місце і дата проведення дослідження (аналізу, експертизи); ким і на підставі якого документа проводилося дослідження (аналіз, експертиза); запитання, поставлені перед експертом; об'єкти дослідження (аналізу, експертизи); матеріали і документи, надані експерту; зміст та результати дослідження (аналізу, експертизи) із зазначенням методів їх проведення; оцінка результатів дослідження (аналізу, експертизи), висновки та їх обґрунтування.

У разі недостатньої ясності та повноти висновку експерта може бути призначено додаткове дослідження (аналіз, експертиза), яке доручається тому самому або іншому експертові. У разі необґрунтованості висновку або виникнення сумнівів у його правильності може бути призначено повторне дослідження (аналіз, експертиза), проведення якого доручається іншому експерту.

Митні експертизи в системі митних органів України виконує Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби (СЛЕД). Зоною діяльності лабораторії є вся територія України, а її випробувальні підрозділи розташовані в містах Київ, Дніпро, Львів, Одеса, Северодонецьк, Ужгород та Харків.

Оснoву експертної діяльності СЛЕД Держмитслужби складають дослідження фізико-хімічних показників, гемологічні експертизи, криміналістичні і інженерно-технічні дослідження, товарознавча експертиза товарів і оцінка колісних транспортних засобів. Щорічно СЛЕД Держмитслужби проводить дослідження більше 40 тис. зразків товарів широкого спектру.

Митні експертизи в Україні виконуються як частина митного контролю, спрямованого на забезпечення безпеки держави, якості товарів та фінансову стабільність. Вони виконуються для визначення відповідності митної вартості та характеристик товарів, і їх роль у захисті державних інтересів стає все більш важливою. Митні експертизи вирішують різноманітні завдання і можуть включати хімічні, класифікаційні, матеріалознавчі та інші дослідження. Вони є

складною науково-практичною процедурою, що забезпечує ідентифікацію та верифікацію товарів з метою захисту внутрішнього ринку та інтересів держави.

Проведення митних експертиз є важливою частиною системи управління митною справою, оскільки дозволяє виявляти та запобігати незаконній діяльності на етапі митного оформлення та є важливим інструментом у забезпеченні економічної стабільності країни з одного боку, та суб'єкта підприємництва – з іншого.

Процедура призначення митної експертизи спрямована на визначення точної класифікації товарів та їхньої вартості. Цей процес допомагає забезпечити відповідність міжнародним стандартам та законодавству, а також уникнути порушень митних правил, що можуть негативно вплинути на економічну безпеку країни.

Інформаційні джерела

1. Мельник О.Г., Хмаренко В.С. Митна експертиза: сутність, призначення та види. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.6. С. 142-146. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mitna-ekspertiza-sutnist-priznachennya-ta-vidi>

2. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. N 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст.552.

3. Авраменко Н.Л., Кульганік О.М. Роль митних експертиз у зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 57. С. 1 - 6. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3144>

4. Шевчук О.М. Митна експертиза лікарських засобів як складова митного контролю. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9871/1/Shevchuk_74-80.pdf

5. Бойко О. В. Митна експертиза в Україні: проблемні аспекти. 2022 р., Випуск № 3. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2022/8.pdf

6. Митна лабораторія отримала атестат про акредитацію у Національному агентстві акредитації України. Сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/mitna-laboratoriia-otrimala-atestat-pro-akreditatsiiu-u-natsionalnomu-agentstvi-akreditatsiyi-ukrayini-573>